

	Силабус освітнього компонента (ОК) «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО» Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Спеціальність: В9 Історія та археологія Освітня програма: Історія (мова навчання – українська) Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Рік навчання: 2026-2027 Семестр: 3.
Структурний підрозділ	Кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін, історичний факультет
Викладач: 	ПІБ: Вашук Дмитро Петрович Посада: доцент кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін Науковий ступінь: кандидат історичних наук Вчене звання: старший науковий співробітник відділу історії України середніх віків і раннього нового часу Інституту історії України НАН України E-mail: vashchuk@kpnu.edu.ua Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін. Профайл викладача: https://scholar.google.com.ua/citations?user=eMWJpuIAAAAJ&hl=uk ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0377-1233
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=25401
Статус дисципліни	вибірковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	3 кредити ЄКТС / 90 год.
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна
Політика дисципліни	Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час практичних занять, підготовки до них, самостійної та контрольної роботи, екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмових роботах здобувачів та фактів списування є підставою для їх незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману). Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом («Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view). Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної

	роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес вчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття. Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою. Неформальна/інформальна освіта. У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі). URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	Актуальні проблеми дослідження історії українських земель у складі Великого князівства Литовського, через призму сучасних підходів та проблем у вивченні історії українських земель у складі Великого князівства Литовського у другій половині XIV – першій половині XVI ст.
Чому це треба вивчати?	Цей курс дає можливість студентам краще засвоїти запланований навчальний матеріал, зрозуміти складні процеси пізнього середньовіччя та ранньомодерного часу та їх український вимір
Яких результатів можна досягнути?	• здатність розв'язувати складні практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук; • здібність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу; • здатність до пошуку та аналізу інформації з досліджуваної проблеми з різних джерел. • вміння брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості; • здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях • критичне усвідомлення взаємозв'язку між ключовими фактами, подіями, явищами і процесами в історії України та країн Центрально-Східної Європи у період пізнього середньовіччя та ранньомодерного часу;

	• розуміння соціальних функцій історика та можливостей використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією; • здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища
Як можна використати набуті знання та уміння?	• знати найважливіші факти історичного минулого українського народу та історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період; • розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності. • володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі • виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії. • розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах. • розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
Зміст дисципліни	Інформаційні технології та їх роль в сучасній освіті. Інформаційні системи: поняття, зміст та головні принципи зберігання інформації. Електронний документ: створення, зберігання, пошук, аналіз. Новітні методи фіксації в археології. Неінвазійна археологія: використання ГІС систем та електронної картографії у пошуку археологічних пам'яток. Головні цифрові інструменти в історичних дослідженнях. Моделювання історичних процесів. Наукометричні бази даних в історичних дослідженнях. Комп'ютерне моделювання історичних процесів. Методи штучного інтелекту. Використання ІІІ в науковій діяльності. 3D реконструкції та моделювання в історії та археології. Головні бази даних та електронні ресурси в історичних та археологічних дослідженнях. Електронні ресурси архівних установ.
Методи навчання	Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, робота зі словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з електронними публікаціями та матеріалами наукометричних баз даних, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.
Інформаційне забезпечення	Основна 1. Акти Волинського воєводства кінця XV–XVI ст. (із зібрання Пергаментних документів Архіву головного актів давніх у Варшаві) / Підготовка до друку й авторський текст Андрія Блануци, Дмитра Вашука, Дмитра Вирського (латиномовні документи). К., Інститут історії України НАН України, 2014. 2. Блануца А. Земельна політика Ягеллонів на українських теренах Великого князівства Литовського (1440–1572 pp.). К.: Інститут історії України НАН України, 2017.

3. Ващук Д. “АБЫХМО ДЕРЖАЛИ ИХЪ ПОДЛЕ ПРАВА ИХ ЗЕМЛИ” (Населення Київщини та Волині і великокнязівська влада в XV – XVI ст.). К., 2009.
4. Ващук Д., Черкас Б. Східне пограниччя Європи: Український фронтір у добу пізнього середньовіччя. 2-е вид., допов. Кам’янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2022.
5. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11т., 12 кн. Т.IV.: XIV – XVI віки: відносини політичні. К., 1993.
6. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11т., 12 кн. Т.V.: Соціально-політичний і церковний устрій і відносини в українсько-руських землях XIV – XVII віків. 2-е видання. К., 1998.
7. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11т., 12 кн. Т. VI: Житє економічне, культурне, національне XIV – XVII віків. К., 1995.
8. Гурбик А. Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні (волость, дворище, село, сябринна спілка). К., 1998.

Додаткова

1. Золота доба українського лицарства. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018.
2. Клепатский П. Очерки по истории Киевской земли. Т. I: Литовский период. Одесса, 1912. 599 с.
3. Князі Чорторийські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання «Західно-Руських актів» Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Ващука. К.: Інститут історії України НАН України, 2016.
4. Ковальский Н. Источники по истории Украины XVI–XVII вв. в Литовской Метрике и фондах приказов ЦГАДА. Днепропетровск, 1979.
5. Крикун Н. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV-XVIII ст: Кордони воєводств у світлі джерел. Київ: Інститут української археографії. Академія Наук України, 1993.
6. Лашенко Р. Лекції по історії українського права. Частина друга: Литовсько-польська доба. Випуск перший: пам'ятники права. Прага, 1924.
7. Левицкий О. Черты семейного быта в Юго-Западной Руси в XVI – XVII вв. // Передмова до: Архив ЮЗР. Ч. VIII. Т.III: Акты о брачном праве и семейном быте в Юго-Западной Руси в XVI–XVII вв. К., 1909. 120 с.
8. Леонтович Ф. Очерки по истории Литовско-русского права. Образование Литовского государства. СПб., 1894.
9. Любавский М. Областное деление и местное управление Литовско-русского государства ко времени издания Первого Литовского Статута. М., 1892.
10. Максимейко Н. Сеймы литовско-русского государства до Люблинской унии 1569г. Харьков, 1902.
11. Мальченко О. Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV – середина XVII ст.). К., 2001.
12. Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. К., 1998.

	13. Русина О. Студії з історії Києва та Київської землі. К., 2005. 14. Русина О. Україна під татарами і Литвою. – К., 1998. – 320 с. 15. Січинський Ю. Поділля під владою Литви / Упорядники Дмитро Ващук, Мирослав Мошак. Кам'янець-Подільський: “Медобори”, 2009. 16. Україна і Литва в XIV – XVI століттях. Політико-правові та соціально-економічні аспекти / В. Г. Берковський, А. В. Блануца, Д. П. Ващук, А. О. Гурбик, Б. В. Черкас. Луцьк: ПрАТ “Волинська обласна друкарня”, 2011. 17. Україна: Литовська доба (1320–1569). Видання друге, перероблене. К., 2016. 18. Черкас Б. Західні володіння Улусу Джучи: політична історія, територіально-адміністративний устрій, економіка, міста. (XIII–XIV ст.). К.: Інститут історії України НАН України, 2014.				
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Лекційні заняття (12 год.), практичні заняття (14 год.), самостійна робота (66 год.)				
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: практичні заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 50 балів, самостійна робота – 15 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 15 балів.				
	Поточний і модульний контроль – 100 балів				Сума балів
	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуальні навчально-дослідні завдання	100
	20	50	15	15	
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12-бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12. <i>1 бал:</i> Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні». Здобувач порушує принципи академічної доброчесності. <i>2 бали:</i> Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спроби розповісти суть заданого матеріалу, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності. <i>3 бали:</i> Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості узагальнення. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності. <i>4 бали:</i> Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний певною мірою відтворити його; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності. <i>5 балів:</i> Здобувач вищої освіти знає половину навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з				

	підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості узагальнення але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності. <i>6 балів:</i> Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності. <i>7 балів:</i> Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію; здатен скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності. <i>8 балів:</i> Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він достатньо вільно застосовує вивчений матеріал; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності. <i>9 балів:</i> Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності. <i>10 балів:</i> Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності. <i>11 балів:</i> Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності. <i>12 балів:</i> Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий експрес-контроль, виступи здобувачів при обговоренні питань практичного заняття, виконання аналітичних завдань
Підсумковий контроль	Залік
Локація	Згідно з розкладом (https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat/)

